

RETSEPTURADAGI TERMINOLOGIK PREFIKSLAR: KO‘MAKCHILAR VA ULARNING TARKIBIY TAHLILI

Qodirberdiyeva Mohira Mansurbek qizi.

Samarqand davlat tibbiyot universiteti talabasi

Telefon nomer: +998991701338.

Email address: mohiraqadirberdiyeva1@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada retseptura tilida qo‘llaniladigan terminologik prefikslarning lingvistik xususiyatlari, ularning semantik vazifalari hamda ko‘makchilar bilan o‘zaro aloqasi keng tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida prefikslarning kelib chiqishi, ularning morfologik tuzilishi va termin hosil qilishdagi roli yoritiladi. Shuningdek, retseptura tilida aniqlik va ixchamlikni ta‘minlashda prefiks va ko‘makchilarning ahamiyati asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: retseptura, terminologiya, prefiks, ko‘makchi, morfologiya, semantika, lotin tili, tibbiy til

Аннотация: В данной статье подробно анализируются лингвистические особенности терминологических префиксов, используемых в рецептуре, их семантические функции и взаимосвязь со служебными словами. Рассматриваются происхождение префиксов, их морфологическая структура и роль в формировании медицинских терминов. Отмечается важность данных элементов для обеспечения точности и краткости рецептурного языка.

Ключевые слова: рецептура, терминология, префикс, служебные слова, морфология, семантика, латинский язык, медицинский язык

Abstract: This article provides a detailed analysis of the linguistic features of terminological prefixes used in prescription language, their semantic functions, and their interaction with function words. The study examines the origin of prefixes, their morphological structure, and their role in the formation of medical terms. It also highlights the importance of prefixes and function words in ensuring clarity and conciseness in prescription writing.

Keywords: prescription language, terminology, prefix, function words, morphology, semantics, Latin language, medical language

Kirish.

Tibbiyot sohasida retseptura tili muhim kommunikativ vosita hisoblanadi. Retsept yozish jarayonida har bir so‘z, har bir termin aniq va tushunarli bo‘lishi talab etiladi. Shu sababli retseptura tilining lingvistik xususiyatlarini o‘rganish dolzarb masalalardan biridir. Terminologik prefikslar retseptura tilining asosiy elementlaridan biri bo‘lib, ular orqali dori vositalarining qo‘llanish usuli, miqdori, ta‘sir darajasi va yo‘nalishi ifodalanadi. Prefikslar ko‘pincha lotin va yunon tillaridan o‘zlashgan bo‘lib, xalqaro tibbiy terminologiyaning

asosini tashkil etadi. Ko‘makchilar esa gap tarkibida grammatik bog‘lanishni ta‘minlab, terminlarning ma‘nosini aniqlashtiradi. Prefikslar va ko‘makchilarning o‘zaro uyg‘unligi retseptura tilining aniqligi va ixchamligini ta‘minlaydi. Mazkur maqolaning maqsadi — retsepturadagi terminologik prefikslarni o‘rganish, ularning ko‘makchilar bilan bog‘liqligini tahlil qilish hamda tarkibiy xususiyatlarini aniqlashdan iborat.

Asosiy qism.

1. Terminologik prefikslarning umumiy tavsifi. Prefikslar — bu so‘z boshiga qo‘shilib, yangi ma‘no hosil qiluvchi morfemalardir. Retseptura tilida ular asosan lotin va yunon tillaridan kirib kelgan. Masalan: intra- — ichida, extra- — tashqarisida, sub- — ostida, super- — ustida, hyper- — ortiqcha, hypo- — kam. Bu prefikslar dori vositalarining ta‘sirini aniq ifodalashda muhim rol o‘ynaydi.

2. Prefikslarning semantik vazifalari. Prefikslar quyidagi asosiy semantik guruhlarga bo‘linadi: Joylashuv bildiruvchi prefikslar: intra-, extra-, sub-. Daraja bildiruvchi prefikslar: hyper-, hypo-. Yo‘nalish bildiruvchi prefikslar: ad-, ab-. Masalan: intramuscular — mushak ichiga, subcutaneous — teri ostiga. Bu terminlar orqali dori qayerga va qanday usulda qo‘llanishi aniqlanadi.

3. Ko‘makchilarning roli. Ko‘makchilar retseptura tilida grammatik bog‘lovchi vosita sifatida xizmat qiladi. Ular terminlarning ma‘nosini yanada aniqlashtiradi. Ko‘p uchraydigan misollar: per os — og‘iz orqali, per rectum — to‘g‘ri ichak orqali, in vitro — laboratoriya sharoitida. Ko‘makchilar prefikslar bilan birga ishlatilganda terminning aniqligi yanada ortadi.

4. Prefikslarning tarkibiy (morfologik) tahlili. Prefikslar asos so‘z bilan birikib murakkab termin hosil qiladi. Tuzilishi: Prefiks + asos + suffiks. Misollar: intravenous = intra + ven + ous, subdermal = sub + derm + al. Bu tahlil terminning ichki tuzilishini tushunishga yordam beradi va uni to‘g‘ri qo‘llash imkonini beradi.

5. Retseptura tilida prefiks va ko‘makchilarning ahamiyati. Prefiks va ko‘makchilar retsept yozishda quyidagi vazifalarni bajaradi: aniqlikni ta‘minlaydi, qisqa va ixcham ifodani yaratadi, xalqaro tushunarlikni oshiradi. Shu sababli ularni to‘g‘ri qo‘llash tibbiyot xodimlari uchun juda muhimdir.

Xulosa.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, retseptura tilida terminologik prefikslar va ko‘makchilar muhim lingvistik vositalar hisoblanadi. Ular orqali tibbiy terminlar aniq, qisqa va tushunarli shaklda ifodalanadi. Prefikslarning morfologik va semantik tahlili retsept yozish jarayonini yanada mukammallashtiradi. Kelgusida ushbu yo‘nalishda yanada chuqur tadqiqotlar olib borish retseptura tilini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Tibbiy terminologiya asoslari. – Toshkent: Fan, 2020.
 2. Xudoyberdiyev A. Lotin tili va tibbiyot terminologiyasi. – Toshkent, 2019.
 3. Vinogradov V.V. Русская грамматика. – Moskva: Nauka, 2018.
 4. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. – Cambridge, 2019.
 5. Dorland’s Illustrated Medical Dictionary. – Elsevier, 2021.
 6. Oxford Medical Dictionary. – Oxford University Press, 2020.
-